
Saksnr: 2020/46484-48
Saksbehandlar Ingvar Skeie
Dato: 23.04.2021

Til: Kontrollutvalet

Frå: Fylkesrådmannen

Finansforvaltninga i 2020 - spørsmål frå kontrollutvalet

I samband med kontrollutvalet si handsaming av referatsak RS 23/21 Finansforvaltninga i 2020 vart det stilt følgjande spørsmål:

Spørsmål 1:

Vil fylkesrådmannen vurdere om han bør tilrå at delar av Vestland fylkeskommune sin likviditet på nær 4, 6 milliardar kr. pr. 31.12.2020 kan nyttast til ekstraordinær nedbetaling av lånegjelda for å redusere gjeldsgraden ytterlegare (no 92,8 %). Dersom fylkesrådmannen ikkje kan tilrå dette, kva er i tilfelle grunnen til det?

Svar:

Det gjeld andre reglar for rekneskapsføringa i kommunar og fylkeskommunar enn for private bedrifter. Kommunale rekneskapar er finansielt orientert. Fokus ligg på å få fram all tilgang og bruk av midlar. Ekstraordinær nedbetaling av gjeld kan ikkje førast berre på balansekonti (som reduksjon av bankinnskot og lån). Nedbetaling av gjeld vert definert som ei utgift. Betaling av avdrag vert ført i driftsrekneskapen. Ekstraordinær nedbetaling av gjeld vert å føre i investeringsrekneskapen. Her må det også førast finansiering av utgifta. I praksis vil dette seie inntektsføring av frie fond.

Den viktigaste årsaka til at Vestland fylkeskommune har god likviditet er at ein har sett av midlar til fond. Pr. 31.12.2020 stod følgjande beløp på fond:

	mill. kr
Disposisjonsfond	1 221,7
Bundne driftsfond	1 035,4
Ubundne investeringsfond	464,4
Bundne investeringsfond	227,6
Sum fond	2 949,1

Ein måte fylkeskommunen kan redusere gjelda er, som sagt, å bruke av frie fond til å betale ned gjeld. I 2021 er det budsjettert med 580 mill. kr frå fond til finansiering av investeringar. Det vil seie at alt av ubundne investeringsfond vil gå med, og i tillegg kan det gå med 115,6 mill. kr frå disposisjonsfond. Etter dette vil det stå att i overkant av 1 mrd. kr på disposisjonsfond. Dette er midlar som fylkestinget kan vedta å nytte til nedbetaling av gjeld. Fylkesrådmannen vil likevel ikkje tilrå dette. Disposisjonsfond utgjør ein nyttig «buffer» i økonomien. Fylkestinget har i samband med budsjetthandsaminga vedteke som mål at disposisjonsfond bør utgjere 5 - 10 % av driftsinntektene.

Ein annan faktor som medverkar til god likviditet er at framdrifta av investeringsprosjekt ligg etter budsjettert forbruk. Dette har resultert i at fylkeskommunen ved årsskiftet hadde 544 mill. kr i

ubrukte lånemidlar. Ein tek sikte på å redusere denne summen i 2021 ved å ta opp mindre i nye lån enn budsjettert bruk av lånemidlar.

Til slutt kan det nemnast at ein for tida kan ta opp både sertifikatlån og obligasjonslån med flytande rente til lågare rentesats enn ein får på innskot. Dermed er det ikkje noko påtrengjande behov for å nytte mest mogleg av ledig likviditet til å redusere gjeld.

Normalt får ein den lågaste renta på sertifikatlån, dvs. lån med kort løpetid. Ulempa er at slike lån må refinansierast ofte. Dette medfører ein ørliten risiko for at ein ikkje får refinansiert lån ved forfall. Ved å ha god likviditet kan ein betre tole å ta slik refinansieringsrisiko. Det vil då ikkje oppstå noko krise om ein ikkje skulle få refinansiert eit lån på den dagen det har forfall.

Spørsmål 2:

Kontrollutvalet ber fylkesrådmannen informere om korleis balansen i rekneskapen med omsyn til «ikkje likvide anleggsmidlar» vert handsama gjennom inntektsåret, - både med omsyn til tilgang og avgang. Finnes det samla informasjon/statistikk for dette? Og vidare :

- a. Finnes informasjon/statistikk for kva inntekter og utgifter anleggsmidlar i sin heilskap tilfører Vestland fylkeskommune sin resultatrekneskap?
- b. Dersom det her er vesentleg mindre inntekter enn utgifter: Kva er hovudomsyna til at fylkeskommunen likevel «må ha» desse anleggsmidla i balansen? Her vert det antatt at det kan vera både alminnelege rekneskapsmessige og meir samfunnsmessige omsyn som kan forklare dette.

Svar:

Dette er eit omfattande spørsmål. Fylkesrådmannen vil i denne omgang likevel prøve å gje relativt kortfatta svar.

Anleggsmidlar med anskaffingskost på over kr 100 000 og utnyttbar levetid på over 3 år vert aktiverte i balansen til anskaffingskost. Anleggsmidlane vert i hovudsak avskrivne etter maksimaltidene som går fram av «Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner» § 3-4.

Bokført verdi av varige driftsmidlar utgjorde nær 39,2 mrd. kr. ved utgangen av 2020. Den klart største gruppa er fylkesvegar med 19,6 mrd. kr. Deretter følgjer bybanen med 9,8 mrd. kr og skulebygningar med 7,2 mrd. kr.

Ein viser elles til rekneskapsheftet, note 4 varige driftsmidlar, note 5 aksjar og andelar og note 6 utlån. Note 4 gjev oversyn over tilgang, avgang, avskrivning og nedskrivning. Note 5 og 6 gjev detaljert oversyn over aksjar og utlån.

Den viktigaste finansieringskjelda for fylkeskommunen sin aktivitet er skatt og rammetilskot. Hovudregelen er at det i liten grad er knytt inntekter til tenestene som fylkeskommunen yter. (Nokre unntak er kollektivtrafikk, tannhelsetenester til betalande pasientar og oppdragsverksemd ved skulane.) Følgjeleg er det ikkje utarbeidd statistikk som knyter inntekter til anleggsmidlar.

Når det gjeld utgifter, kan ein ta ut rekneskapsrapportar som t.d. syner vedlikehald og avskrivning på grupper av anleggsmidlar.

Det er ingen tvil om at fylkeskommunen har store utgifter knytt til anleggsmidlar og i liten grad inntekter. 2020-rekneskapen viser vedlikehaldsutgifter på i overkant av 1 mrd. kr, herav 924 mill. kr på fylkesvegar og 60 mill. kr på skulebygningar. Samla avskrivningar var 1 147 mill. kr, herav 551 mill. kr på fylkesvegar, 162 mill. kr på bybanen og 220 mill. kr på skulebygningar.

Grunnen til at ein ønskjer å eige anleggsmidlar er at ein ser det som nødvendig, eller sterkt ønskjeleg for å kunne tilby gode tenester til innbyggjarane. I nokre høve kan det vere eit alternativ å leige anleggsmidlar i staden for å eige dei sjølv. Men private eigarar vil normalt rekne seg ei fortjeneste, og ofte vil dei måtte betale høgare rente enn fylkeskommunen. Private eigarar vil i så fall måtte drive vesentleg meir effektivt for at fylkeskommunen skal kome betre ut av slike ordningar.

Det vil frå tid til anna vere behov for gjennomgang av fylkeskommunale egedelar for å vurdere om noko kan avhendast. Dette har vorte gjort fleire gonger, og ein vil halde fram med slike vurderingar

framtida. Men sett opp mot summen av totale anleggsmidler, er det relativt mindre beløp som vert frigjort på denne måten.

Spørsmål 3:

49,7 % av låna har rentebinding, heilt i tråd med finansreglementet. Ser fylkesrådmannen for seg at det kan vera behov for endringar i rentebindinga (opp eller ned innafor ramma 40-60 % av låna) med dei utsikter som no ligg føre med ein antatt auke i rentene dei kommande åra?

Svar:

Normalsituasjonen er at ein får lågast rente på lån med flytande rente, og betaler høgare rente dess lenger ein vel å binde renta. Den høgare rentesatsen ein betaler for fast rente kan sjåast på som ein «forsikringspremie» for å unngå store svingingar i rentekostnaden. Det er viktig å unngå for stor renterisiko dei første åra, særleg inneverande år og det neste året ein skal lage budsjett for.

Det er ikkje noko fasitsvar på kor stor del av låneporteføljen som bør ha fast rente. Ein viktig test er korleis ei endring i rentesats vil slå ut på eit års sikt. Dette legg ein fram overslag over i finansrapportane.

Vestland fylkeskommune vil i 2021 ha lån på mellom 14 og 15 mrd. kr. Ei fordeling på 50 % fast og 50 % flytande rente inneber at 7 - 7,5 mrd. av låna har flytande rente. Summen av lån med flytande rente vil då om lag motsvarast av summen av innskot og lån som er dekkja av rentekompensasjonsordningar. Dermed vert netto renteutgifter lite påverka av endringar i rentesatsane det første året. Ut frå dette resonnementet ser ikkje fylkesrådmannen behov for å auke fastrenteandelen over 50 % no.

Det kan sjølvsagt vere nærliggjande å tenkje at ein bør slå til og binde renta på ein større del av porteføljen på tidspunkt då ein trur at den faste renta er lågare enn den flytande renta vil vere dei komande åra. Men dette er vanskeleg å få til i praksis. Det er neppe grunn til å tru at Vestland fylkeskommune skulle vere betre enn marknaden til å spå framtidig renteutvikling.